

ARBEIDSRETTE

Prosess - habilitet

Saksøker reiste habilitetsinnsigelse mot forberedende dommer på bakgrunn av kjennelse dommeren hadde avsagt hvor begjæring om bevilgning ikke ble tatt til følge. Innsigelsen ble fremsatt etter at rettens sammensetning under hovedforhandlingen var fastsatt, slik at spørsmålet om inhabilitet måtte avgjøres av Arbeidsretten ved kjennelse. Arbeidsretten kom til at innsigelsen ikke kunne føre frem. Det hørte under forberedende dommers oppgaver å treffe avgjørelser om saksforberedelsen, herunder treffe avgjørelser om fremleggelse av bevis.

Avgjørelser under saksforberedelsen kan på ulike måter måtte forholde seg til sakens realitet eller tvistetema, uten at det utgjør en særlig omstendighet som fører til inhabilitet. Kjennelsen hvor begjæringen om bevilgning ikke ble tatt til følge hadde tatt utgangspunkt i reglene om fremleggelsesplikt og rettens ansvar for sakens opplysning. I vurderingen var det sett hen til bevilgningstilbudet i saken mv. Dette hadde ikke foregrepet bevisvurderingen for realitetsavgjørelsen på en måte som var en særlig omstendighet. Saksøkers anførsler var snarere momenter som var av større betydning i spørsmålet om kjennelsen måtte omgjøres. En dommer som har truffet en avgjørelse under saksforberedelsen må forventes å vurdere en begjæring om omgjøring eller nye begjæringer om bevilgning på en objektiv og saklig måte. At en part er uenig i de prosessfaglige vurderinger som er gjort, er som utgangspunkt ikke en inhabilitetsgrunn. Det var ikke noe i kjennelsen som tilsa at begjæringen om omgjøring eller en ny begjæring om bevilgning ikke ville fått en forsvarlig behandling.

Kjennelse 4. mai 2026 i sak nr. 25/35, AR-2026-14

Næringslivets Hovedorganisasjon (advokat Fredrik Punsvik og advokat Lasse Gommerud Våg) mot 1. Norsk Helikopteransattes Forbund og 2. Helikopter Service Teknikerforening (advokat Knut Marius Sture. Rettslig medhjelper: Advokat Vilde Wassås Kveinå).

Dommere: Tron Løkken Sundet, Marianne Jenum Hotvedt, Alexander Sønderland Skjønberg, Tor-Arne Solbakken, Anne-Lise Aukner, Roger Hansen og Margrethe Husebø.

- (1) Næringslivets Hovedorganisasjon (NHO) tok 10. november 2025 ut stevning for Arbeidsretten. Saksområdet var rettet mot Norsk Helikopteransattes Forbund (NHF) og Helikopter Service Teknikerforening (HST). Det ble nedlagt påstand om dom for at HST hadde iverksatt ulovlige og tariffstridige aksjoner i perioden

5. juni 2025 til 10. juli 2025, at HST hadde optrådt tariffstridig og ulovlig ved å oppfordre til aksjoner og/eller ved å unnlate å gripe inn mot aksjonene, og at HST var erstatningsansvarlig.

- (2) I stevningen punkt 5 var det fremsatt krav om at motparten skulle fremlegge dokumentbevis. Kravet om bevistilgang var formulert slik:

«HST har fremlagt noe korrespondanse fra HST til sine medlemmer. Det provoseres fremlagt skriftlig materiale knyttet til tariffrettslig spørsmål, arbeidstid, overtid og kursavvikling, i form av korrespondanse mellom HST og medlemmene, internt i HSTs styre og som informasjon til medlemmene eller andre interessenter, slik som formenn eller ettersynledere, i perioden april 2025 til september 2025. Dette spesifiseres som følger:

- Informasjon fra HST, herunder de enkelte tillitsvalgte, til medlemmene eller andre interessenter per SMS, Teams, Messenger, e-post og andre benyttede kommunikasjonskanaler.
- Kommunikasjon mellom medlemmene i HST i samme periode, på tilsvarende plattformer.
- Innkalling til og referater og presentasjoner fra medlemsmøter.
- Referater/oppsummeringer fra interne møter i ledelsen i HST.
- Kommunikasjon internt i ledelsen i HST.
- Forespørsler fra medlemmer i HST til HST/de tillitsvalgte og svar fra HST.»

- (3) De saksøkte fremla i tilsvaret informasjonsskriv fra HST og innkalling til medlemsmøter. HST anførte at de ikke hadde rådighet over kommunikasjon mellom medlemmene, at det ikke fantes referater/oppsummeringer fra møter og at kommunikasjon internt i ledelsen i HST skjedde muntlig eller ved bruk av kommunikasjonsplattformer som ikke hadde permanent lagring av kommunikasjonen.

- (4) NHO fastholdt i prosesskriv 29. januar 2026 kravet om fremleggelse av bevis og krevde rettens kjennelse for bevistilgang. De saksøkte anførte blant annet at kravet om bevistilgang var svært vid og lite presis, og innebar et uforholdsmessig inngrep i HSTs interne organisasjonsarbeid. Det ble i den sammenheng vist til Den europeiske menneskerettskonvensjon (EMK) artikkel 11, jf. Grunnloven § 101, i tillegg til EMK artikkel 8, jf. Grunnloven § 102.

- (5) Spørsmålet om bevistilgang var blant temaer som ble drøftet i et saksforberedende møte i Arbeidsretten 4. mars 2026. NHO innga merknader til kravet om bevistilgang 6. mars 2026. De saksøkte innga merknader til spørsmålet 10. mars 2026.

- (6) Forberedende dommer avsa 13. mars 2026 kjennelse hvor begjæringen om bevisilgang ikke ble tatt til følge.
- (7) Hovedforhandling var berammet til 14.–17. april 2026. Dommer Eli Mette Jarbo, som er forberedende dommer i saken, var satt opp til å gjøre tjeneste i saken.
- (8) NHO har i prosesskriv 24. mars 2026 fremmet habilitetsinnsigelse mot dommer Jarbo, i tillegg til begjæring om omgjøring av kjennelsen hvor kravet om bevisilgang ikke ble tatt til følge.
- (9) Partene har ikke innvendinger til at habilitetsspørsmålet avgjøres på grunnlag av skriftlig behandling.
- (10) *Næringslivets Hovedorganisasjon* har i korte trekk anført:
- (11) Forberedende dommer har i kjennelsen om bevisilgang gitt uttrykk for vurderinger som svekker tilliten til dommerens uhildethet.
- (12) Kjennelsen legger til grunn at flere personer som begjæringen om bevisilgang retter seg mot, skal avgi forklaring i retten, og at det derfor var usikkert hvor mye nytt begjæringen om bevisilgang ville bringe som ikke kunne bevises på andre måter. Denne tilnærmingen strider mot alminnelige bevisregler. Det er et alminnelig prinsipp at tidsnære bevis har avgjørende vekt fremfor etterfølgende forklaringer, jf. Rt-1998-1565. Disse bevisreglene er også lagt til grunn i Arbeidsrettens praksis.
- (13) Disse utgangspunktene må ses i sammenheng med at Arbeidsretten har selvstendig plikt til å sikre at saken er fullstendig opplyst. Arbeidsretten har lagt til grunn at bevisreglene om relevans og proporsjonalitet ikke må anvendes slik at de kommer i strid med prinsippet om Arbeidsrettens ansvar for sakens opplysning. Forberedende dommer har forutsetningsvis lagt til grunn at saken er tilstrekkelig opplyst til tross for at HST ikke vil fremlegge den tidsnære, interne kommunikasjonen i HST.

- (14) Eventuelle skriftlige uttrykk er nødvendig for å utfylle bevisbildet. En muntlig vitneforklaring kan ikke erstatte dette. Kjennelsen hindrer derfor NHO i å konfrontere vitnene med deres skriftlige, tidsnære ytringer.
- (15) Kjennelsen bygger på en vurdering av faktiske momenter som svekker tilliten til at dommeren vil bygge på en uhildet bevisbedømmelse ved avgjørelsen av saken. Merknaden om at vitnene skal avgi forklaring og der vil kunne svare på spørsmål om hva som er uttalt, bygger på en konklusjon om at det ikke vil kunne finnes bevis som kan utfordre deres etterfølgende forklaringer. Samtidig har HST ikke dokumentert påstandene som er fremsatt om hendelsesforløpet.
- (16) Kjennelsen bygger også på en uriktig vurdering av om HST har holdt tilbake relevante bevis. NHO har gjort gjeldende at HST bevisst har unnlatt å legge frem relevante dokumenter, og dette må få betydning for vurderingen av HSTs troverdighet. NHO har krevd fremleggelse av kommunikasjon med formenn og ettersynsledere. HST hevder at man gikk ut fra at NHO hadde tilgang til disse e-postene. Dette er ikke riktig – ettersynsledere og formenn er medlemmer av HST. Hvordan NHO eller arbeidsgiver skal ha fått innsyn i e-postkontoen til de ansatte har HST ikke forklart, og det er heller ikke sagt noe om hvorfor NHO skulle fremsette begjæring om fremleggelse av bevis hvis dette er dokumenter NHO allerede hadde. Når kjennelsen legger saksøktets versjon til grunn for vurderingen, svekker det tilliten til en uhildet bevisbedømmelse av HSTs forklaringer generelt.
- (17) Det er i avgjørelsen også lagt vekt på at saken ville måtte omberammes hvis begjæringen tas til følge. Dette til tross for at begjæringen om bevis tilgang ble fremsatt allerede i stevningen. Det gir grunnlag for tvil om dommeren vil gjøre en uhildet vurdering av saken.
- (18) *Norsk Helikopteransattes Forbund og Helikopter Service Teknikerforening* har i korte trekk anført:
- (19) En dommers befatning med parten og sakskomplekset i samme instans medfører ikke inhabilitet, jf. Rt-2013-409. Unntak kan tenkes hvis dommeren har tatt stilling til faktiske omstendigheter som er sentrale i den etterfølgende saken eller dommeren har kommet med troverdighetsvurderinger av en part

eller i realiteten har tatt stilling til det samme rettsspørsmålet som den nye saken reiser.

- (20) Forberedende dommer har avsagt kjennelse hvor saksøker ikke fikk medhold i begjæring om bevis tilgang. Kjennelsen legger korrekt til grunn at det vil være anledning til å eksaminere vitner under hovedforhandlingen og at retten må vurdere betydningen av det som kommer frem under forklaringene. I proporsjonalitetsvurderingen er det et veletablert element at man må se hen til om opplysningene kan innhentes på annen måte. Inhabilitet som følge av en avgjørelse om bevis tilgang, vil være en vesentlig utvidelse av virkeområdet for domstolloven § 108.
- (21) Kjennelsen bygger ikke på en troverdighetsvurdering av en part eller en foregrepet vurdering av de spørsmål som skal avgjøres etter hovedforhandling. Det er derfor ikke noe ved avgjørelsen av spørsmålet om bevis tilgang som tilsier at dommer Jarbo er inhabil, jf. HR-2017-1476-U.
- (22) **Arbeidsrettens merknader**
- (23) Saksøker har fremsatt inhabilitetsinnsigelse under saksforberedelsen og etter at beslutning var truffet om rettens sammensetning. Spørsmålet om inhabilitet må derfor avgjøres av Arbeidsretten ved kjennelse.
- (24) Etter arbeidstvistloven § 40 første ledd andre punktum skal en dommer vike sete når det foreligger «særlige omstendigheter» som er egnet til å svekke tilliten til en dommers habilitet. Vilåret om særlige omstendigheter er i rettspraksis utviklet til en subjektiv og en objektiv test, men slik at den objektive tilnærmingen har fått større vekt i vurderingen, jf. HR-2020-2079-P avsnitt 18. Etter den objektive testen er spørsmålet om det slik forholdene fremstår utad, er grunn til å trekke dommerens upartiskhet og uavhengighet i tvil, jf. AR-2017-22, AR-2017-23 og AR-2018-14.
- (25) Spørsmålet er om det foreligger særlige forhold som etter en objektiv målestokk gir omverdenen rimelig og saklig grunn til å tvile på dommerens upartiskhet, slik at hensynet til rettens uavhengighet og upartiskhet taler for at dommeren viker sete.

- (26) Det hører under forberedende dommers oppgaver å treffe avgjørelser om saksforberedelsen, herunder treffe avgjørelser om fremleggelse av bevis. Hvis dommeren i slike saksforberedende avgjørelser har tatt klart stilling til sakens realitet, vil det være en særlig omstendighet som gjør at dommeren må vike sete. Avgjørelser under saksforberedelsen kan på ulike måter måtte forholde seg til sakens realitet eller tvistetema, uten at det utgjør en særlig omstendighet.
- (27) Habilitetsinnsigelsen er særlig knyttet til de bevisrettslige utgangspunktene som forberedende dommer skal ha bygget på i kjennelsen hvor begjæringen om bevistilgang ikke ble tatt til følge, og på vurderingen opp mot sakens tema.
- (28) Kjennelsen av 13. mars 2026 avgjorde spørsmålet om bevistilgang etter reglene i arbeidstvistloven § 48 sjette ledd, jf. tvisteloven kapittel 26. Etter § 48 sjette ledd kan retten pålegge enhver å fremlegge dokumenter og andre bevis. Spørsmålet avgjøres ved kjennelse, men en slik kjennelse kan omgjøres eller det kan treffes ytterligere avgjørelser om bevistilgang under sakens behandling.
- (29) Kjennelsen tar utgangspunkt i reglene om fremleggelsesplikt og Arbeidsrettens ansvar for sakens opplysning. Samtidig vises det til at de alminnelige begrensningene i adgangen til å føre bevis også gjelder i saker for Arbeidsretten, slik som tvisteloven § 21-7, som lyder:
- «(1) Partene kan bare føre bevis om faktiske forhold som kan være av betydning for den avgjørelse som skal treffes.
(2) Retten kan nekte ført bevis som
- a. ikke er klarlagt som bestemt i § 21-6 annet ledd,
  - b. ikke er egnet til å styrke avgjørelsesgrunnlaget nevneverdig, eller
  - c. retten finner det nødvendig å føre på annen måte.»
- (30) Kjennelsen så hen til bevistilbudet i form av vitneforklaringer og dokumentasjon slik det fremgikk av stevning, tilsvar og senere prosesskriv. Det ble også lagt vekt på at kravet om bevistilgang var vidtrekkende, og at det var tvil om hvor mye nytt det etterspurte materialet ville frembringe som ikke kunne bevises på annen måte.

- (31) Kjennelsen foregriper ikke bevisvurderingen i realitetsavgjørelsen på en måte som utgjør en særlig omstendighet. På dette punkt bygger habilitetsinnsigelsen mye på de materielle, bevisrettslige utgangspunktene og vurderingene som er gjort ved anvendelsen av arbeidstvistlovens regler om plikt til å fremlegge bevis. Dette er momenter som er av større betydning for avgjørelsen av spørsmålet om bevistilgang, eventuelt i en vurdering av om kjennelsen bør omgjøres. En dommer som har truffet en avgjørelse under saksforberedelsen må forventes å vurdere en begjæring om omgjøring eller nye begjæringer om bevistilgang på en objektiv og saklig måte. At en part er uenig i de prosessfaglige vurderinger som er gjort, er som utgangspunkt ikke en inhabilitetsgrunn.
- (32) Det er ikke noe i kjennelsen som tilsier at en begjæring om omgjøring eller nye begjæringer om bevistilgang ikke ville fått en forsvarlig behandling. Selv om det i kjennelsen vises til at spørsmålet ble avgjort kort tid før hovedforhandling, må retten beslutte å utsette den dersom det er nødvendig for en forsvarlig saksbehandling. Under enhver omstendighet er det ikke noe ved de vurderinger som er gjort etter de bevisrettslige regler, som etter en objektiv vurdering er egnet til å svekke tilliten til dommer Jarbo.
- (33) På denne bakgrunn må dommer Jarbo ikke anses inhabil til å delta i behandlingen av sak nr. 25/35.
- (34) Kjennelsen er enstemmig.

Slutning

Dommer Jarbo er ikke inhabil.

[slutning]